

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 29 του Απριλίου 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΤΑΡΙΧ. 245

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΨΥΧΑΡΗΣ. 'Η «'Αρρωστη Δούλα» (συνέχεια).
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. 'Από άφορμή ενός λόγου για τὸ ἔθνικὸ ἔπος τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων.
- ΙΩΝ. 'Ο δωδεκάλογος τοῦ γύφτου.
- ΚΡΙΣΝΑ. 'Η Λαζική (τέλος).
- ΝΙΚΟΣ ΒΕΗΣ. Καλλιερσία Ἀδαμίδου.
- ΙΕΙΟΝΑΣ. 'Ο Ναζωραῖος.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Λίκας Ἀρβανίτης. Μήτσης Καλαμάς.
- Μ. Γ.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ο ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ (*)

Φίλε ποιητή,

Πῶς μπορῶ νὰ κρίνω ἓνα τέτοιο ποίημα ; Δὲ θὰ σὰς πῶ τὴ γνώμη μου, μὰ μερικά μου συναισθήματα σὰν τὸ διάβαζα. Πρὶν μοῦ τὸ στείλετε σεῖς, τὸ εἶχα πάρει καὶ τὸ διάβαζα ἀνάγκη. Ὑστερα τὸ ξαναδιάβαζα πάλι ἔτσι. Καὶ τώρα τὸ πῆρα ἀπὸ τὴν ἀρχή. Σὰν ὅλα τὰ ἀληθινὰ καὶ βαθειὰ ἔργα τέχνης, τὸ πρῶτο κοίταγμα δὲν ἀρκεῖ ὅσο περισσότερο τὸ

(*) Σημ. τοῦ «Νουμά» : Τὸ κριτικώτατο αὐτὸ γράμμα στέλληκε στὸν ποιητὴ Παλαμᾶ ἀπὸ κάποιον φίλο σημαντικὸ, ποῦ μᾶς ἔδωκε τὴν ἀδεια νὰν τὸ δημοσιεύουμε.

κοιτάζω, τόσο μ' ἰσχύει περισσότερο, καὶ τόσο βρίσκω περισσότερους θησαυροὺς μέσα του. Γιατὶ εἶναι πλούσιο, πάρα πολὺ πλούσιο τὸ ποίημά σας — ὅπως ἄλλως τε καὶ ὅλα τὰ ποιήματά σας. Εἶσθε δημιουργός, δηλαδή φιλόσοφος, δηλαδή ποιητής. Ἡ ἐπική διήγηση τοῦ ποιήματος μόλις διακρίνεται, γιατί ἡ λυρική μουσική τὴν σκεπάζει, τὴν πνίγει κάποτε. Ὁ Γύφτος εἶναι σὰ μιὰ πρόφαση, γιὰ νὰ πῆτε πρὸ ξάστερα καὶ πρὸ ἐλεύθερα ἐκεῖνο τοῦ στοχάζεσθε. Ἄλλὰ τί καλὰ διαλεγμένη πού εἶναι ἡ πρόφαση αὐτή. Καὶ οἷς βέβαια δὲν τὸν ἐδιαλέξατε τὸ Γύφτο, ἀλλὰ τὸν ἐνοιώσατε καταβαθὰ, καὶ μόνος ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη σὰς συντάραξε καὶ σὰς μίλησε στὴν ψυχὴ. Κεῖ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τοὺς Γύφτους, ἐρπειάσατε ἐντείνοντας, δυναμώνοντας κάθε γύφτικη χερδὴ, ἐρπειάσατε ἓνα Γύφτο ξεχωριστό, μεγαλύτερο, ωραιότερο, δυνατώτερο — καὶ στὸ στόμα του βάλσατε τὴν ἑλληνική, τὴ νεοελληνική, τὴ βαθύτατη ψυχὴ σας. Βάλσατε τὴν ψυχὴ τὴ νεοελληνική, ποῦ βαρβήθηκε στὸς περασμένους πολιτισμοὺς, ἐπειδὴ εἶδε διάφανα πὸς πέθαναν καὶ πᾶνε, καὶ ἐπειδὴ ἔχει κάτι μέσα της, ἔχει κάτι καινούριο νὰ δημιουργήσῃ — γιατί ἡ ψυχὴ αὐτὴ δὲν κουράσθηκε ἀκόμα, ἡ ψυχὴ αὐτὴ κουράσθηκε μοναχὰ ἀπὸ τὴ θύμηση τῶν περασμένων, ἀλλὰ δὲν κουράσθηκε ἀπὸ τὴ δημιουργία τῶν ἐρχόμενων. Ὅταν ἔμουν στὴ Βενετία μ' ἐπίασε μιὰ λαχτάρα τρομερὴ νὰ τὴν ἐβλεπα νὰ βούλιαζε μαζί με τὰ παλάτια της καὶ μ' ὅλες τὶς θύμησης καὶ μ' ὅλη τὴν ἱστορία της, καὶ με ἔρθε ἔπειτα ἓνας πόθος κάτι νὰ γεννήσω καινούριο καὶ ὁμορφο, ὅσο ἄσκοπο κι ἂν φαίνονταν. Καὶ εἶναι βέβαια ὅλα ἄσκοπα στὴ ζωὴ αὐτὴ, ἀλλὰ ἡ δημιουργικὴ δύναμη δὲν τῆς μέλει, καὶ ὅλο γρομερίζει καὶ ξαναφτεῖναι τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια. Μ' ἀρέσει ἡ αἰσθησιμὴ πού δίνει τὸ ποίημα σας πὸς ὅλα αἰώνια περνοῦν καὶ ὅλα αἰώνια ξαναγεννοῦν ἀλλαγμένα. Τὸ ὀνομάζω αὐτὸ ἐγὼ, τὸ ὄραμα τοῦ αἰώνιου περάσματος, ἢ τὸ ὄραμα τῆς αἰωνιότητος. Ἄμα ὁ ἄνθρωπος εἶναι τόσο καθαρόματος ἢ ἀνοιχτομάτης πού νὰ ἔχη πάντα τὸ ὄραμα αὐτὸ, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἀξίζει, γιατί εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ κάθε του πράξη, καὶ οὐδὲ χάνεται μένονταξ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους.

Ὅμως ἡ ψυχὴ μου εἶναι πρὸβνι.

Πάντα μόνος θὰ εἶναι, μὰ ἡ μοναξιά καὶ ἡ ἐρημιὰ του θὰ εἶναι χαρὰ του.

Ὅλα περνοῦν ἀγύριστα,

Μὰ ἡ Ἑλλάδα μιά καὶ ἀγύριστη πᾶσι, καὶ νὰ τὴν κλαίει!

Ὅλα ὅμως ξαναγεννοῦν, ὅσο ἀλλαγμένα καὶ ἂν εἶναι.

Ὅπου τόποι, δπου γερήματα, θὰ σπειροῦμε μιὰν Ἑλλάδα καὶ μιὰ νιότη.

Ξαναρχεται ἡ ἀνοιξη, ἡ ἴδια καὶ ὅμως ἔχι ἡ